

ROZKŁAD MATERIAŁU

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu Klucz do muzyki	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
1. MAGIA I RELIGIA – MUZYKA W SŁUŻBIE DUCHA			
Rola muzyki w życiu człowieka: sygnalizacyjna, religijna i obrzędowa. Akompaniament do pieśni negro spirituals			
<p>I.1.1.a, 1.5.d) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, z akompaniamentem); piosenki z repertuaru młodzieżowego; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: głosowe ilustracje dźwiękowe (onomatopeje) do scen sytuacyjnych, tekstów literackich;</p> <p>I.2.1.d, 2.4.a, b, c) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy nut akompaniamentu; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie proste struktury rytmiczne, swobodny akompaniament rytmiczny i melodyczny, instrumentalne ilustracje dźwiękowe do scen sytuacyjnych, tekstów literackich;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki;</p> <p>I.4.1.a, b, 4.2.e, 4.3) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), muzyki jazzowej i rozrywkowej; rozpoznaje ze słuchu aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band i zespół folkowy; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II. 2.1, 2.2, 2.4) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne oraz fermate;</p> <p>III.4.1, 4.2) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa oraz do wyboru: sakralną); charakterystyki stylów muzycznych;</p> <p>III.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Antonio Vivaldi;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztaandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej;</p> <p>III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu;</p> <p>III.5) wyszukuje nagrania z literatury muzycznej w celu zilustrowania twórczości kompozytorów, cech epoki, charakterystyki stylów, przygotowując prezentację lub/i, muzyczne portfolio.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki: <i>Koniec wakacji</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska), <i>Zabierz się razem z nami</i> (sł. pol. S. Karaszewski). • Słuchamy: A. Vivaldi <i>Koncert nr 3 F-dur Jesień cz. 1 z Czterech pór roku</i>, muzyka z czterech świątyni, sygnaty myśliwskie, Anonim <i>Git on bo'd little children</i>. • Gramy i tworzymy: Zabawa muzyczna <i>Masz wiadomość</i>, akompaniament do piosenki. • <i>Zadania muzyki: muzyka sygnalizacyjna, obrzędowa i religijna</i> (P s. 13–15, 18). 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi śpiewać w grupie refren piosenki <i>Koniec wakacji</i> oraz <i>Zabierz się razem z nami</i>; • umie określić nastrój wysłuchanego utworu muzycznego; • potrafi nazwać kilka oznaczeń muzycznych z zapisu nutowego piosenki i je wyjaśnić; • umie sformułować wypowiedź na temat roli muzyki w życiu człowieka; • zna określenie muzyka sakralna; • potrafi akompaniować na instrumentach perkusyjnych do negro spirituals <i>Git on bo'd little children</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi śpiewać solo refren piosenki <i>Koniec wakacji</i> i <i>Zabierz się razem z nami</i>, zwrotki śpiewa w grupie; • umie określić nastrój wysłuchanego utworu i zna pojęcia dur/moll lub major/minor; • zna większość oznaczeń muzycznych w zapisie nutowym piosenki; • umie rozpoznać słuchem aparat wykonawczy w koncercie <i>Jesień</i> z cyklu <i>Cztery pory roku</i> A. Vivaldiego; • potrafi opowiedzieć o roli muzyki w życiu człowieka i funkcjach, które pełni; • rozumie sygnalizacyjną i religijną funkcję muzyki; • rozpoznaje, z jakiego kregu kulturowego pochodzą prezentowane przykłady muzyki sakralnej; • umie dobrać ruch i akompaniament instrumentów perkusyjnych do pieśni <i>Git on bo'd little children</i>.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
2. DE GUSTIBUS NON EST DISPUTANDUM Rola muzyki w życiu człowieka: obrzędowa i rozrywkowa. Akompaniament do piosenki ludowej <i>Była babułka</i>			
<p>I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) piosenki z repertuaru dziecięcego, młodzieżowego, popularnego i ludowego;</p> <p>I.2.1.b, c, d) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy nut (w zespole lub/i solo) na jednym lub kilku instrumentach melodycznych oraz perkusyjnych niemelodycznych melodii, proste utwory, akompaniamenty;</p> <p>I.3.2.b) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne wybranych tańców ludowych (szczególnie własnego regionu);</p> <p>I.4.1.a, b, d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), muzyki rozrywkowej, utworów ludowych w postaci oryginalnej;</p> <p>I.4.2.c, 4.3) rozpoznaje ze słuchu podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA1, rondo i wariacje; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastroj i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>I.4.4.c, d) przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych werbalizuje emocje i odczucia, opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów;</p> <p>II.4.1.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokально-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa); charakteryzacji form muzycznych: ABA;</p> <p>II.5.2) określa charakterystyczne cechy wybranych polskich tańców ludowych z uwzględnieniem własnego regionu;</p> <p>II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (klasycyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Wolfgang Amadeusz Mozart;</p> <p>II.8) potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne argumentując swoje wybory;</p> <p>II.9) tworzy, odtwarza i zapisuje muzykę przy użyciu dostępnych technologii;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej;</p> <p>III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać solo refren piosenki <i>Koniec wakacji</i>; • potrafi określić budowę formalną pieśni ludowej <i>Plon niesie-ry, plon</i> (A B A); • zna nazwiska kompozytorów: W.A. Mozart i C. Orff; • potrafi wymienić nazwy części instrumentów smyczkowych; • zna termin <i>ostinato</i>; • potrafi powiedzieć, na czym polega <i>rozrywkowa</i> funkcja muzyki; • umie podać kilka przykładów muzyki, którą lubi; • bierze udział w zabawie instrumentalnej przy piosence <i>Była babułka</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać solo całą piosenkę <i>Koniec wakacji</i>; • potrafi grać na dzwonkach lub flecie jedną część melodii pieśni <i>Plon niesie-ry, plon</i>; • umie podać kilka przykładów muzyki, której chętnie słucha oraz uzasadnić swój wybór; • wykazuje tolerancyjną postawę wobec upodobań muzycznych kolegów; • potrafi własnymi słowami opowiedzieć o utworach <i>Eine kleine Nachtmusik</i> W.A. Mozarta i <i>Carmina burana</i> C. Orffa; • zna terminy <i>ostinato</i> rytmiczne i <i>ostinato</i> melodyczne, rozpoznaje <i>ostinato</i> słuchem w utworze Orffa. 	

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
3. CZAS MINIONY, CZAS OBECNY Przygotowanie koncertu ulubionej muzyki. Akompaniament według zapisu piktogramów			
<p>III.9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednio zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców.</p>			
<p>I.1.1.b) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) wybrane pieśni (patriotyczne);</p> <p>I.2.1.d) gra na instrumentach przy pomocy nut (w zespole) na perkusyjnych niemelodycznych akompaniamenty;</p> <p>I.4.1.c) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej polskich pieśni artystycznych i patriotycznych;</p> <p>II.2.1.2 i 3) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut i pauzy, zna skróty pisowni muzycznej: repetycja;</p> <p>II.8) potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne argumentując swoje wybory.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Siekiera</i>, <i>motyka</i> (muz. anonim, st. z okresu II wojny Anna Jachnina). • Słuchamy: dowolne utwory z repertuaru muzyki poważnej lub inne utwory wcześniej przygotowane przez nauczyciela w celu zilustrowania omawianego tematu – funkcji muzyki. • Gramy: akompaniament do piosenki według piktogramów zamieszczonych w nutach. • Rola muzyki w czasie II wojny światowej. • <i>Zakazane piosenki</i> (P s. 24–25). 	<ul style="list-style-type: none"> • umie przygotować w zespole program koncertu dla klasy; • wypowiada się na temat zaproponowanych przez siebie utworów; • potrafi zaśpiewać w grupie jedną zwrotkę piosenki <i>Siekiera</i>, <i>motyka</i>; • umie zagrać akompaniament do tej piosenki według zapisu w nutach. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie uzasadnić wybór utworów na klasowy koncert i powieścić kilka zdań na ich temat; • umie zaśpiewać solo jedną lub dwie zwrotki piosenki <i>Siekiera</i>, <i>motyka</i>; • na podstawowe wiadomości na temat II wojny światowej.
4. JESIENNE KOMPOZYCJE NIE TYLKO MUZYCZNE Niekonwencjonalne wykorzystanie darów jesieni do tworzenia akompaniamentu. Utrwalenie wartości rytmicznych nut i pauzy			
<p>I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1.a, d, 2.3) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy schematy rytmiczne, akompaniamenty; odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne;</p> <p>I.4.b) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie swobodny akompaniament rytmiczny;</p> <p>II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>II.2.1.2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut i pauzy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Rozwierzona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, st. E. Zawistowska). • Gramy: rytmy na kasztanach, liściach i innych jesiennych „instrumentach”. • Tworzymy: instrumentację do piosenki. • Liście, kasztany, żółędzie itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozwierzona jesień</i>; • umie wykonać rytm piosenki na jesiennych „instrumentach”; • potrafi zaproponować instrumenty do akompaniamentu piosenki; • umie zagrać w zespole akompaniament do piosenki; • zna nazwy i symbole niektórych pauz i symbole niektórych pauzy w praktyce. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać solo wybraną zwrotkę piosenki <i>Rozwierzona jesień</i>; • swobodnie wykonuje gestodźwiękami rytm akompaniamentu do piosenki; • potrafi odróżnić w zapisie i słuchem wartości rytmiczne: ćwierćnuty, ósemki, półnuty.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
5. WIELKA RODZINA INSTRUMENTÓW PERKUSYJNYCH Aktywne słuchanie muzyki. Źródło dźwięku w instrumentach perkusyjnych			
<p>I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1.a, d, 2.5) gra na instrumentach schematy rytmiczne, akompaniamenty, improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów;</p> <p>I.4.2.a) rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych;</p> <p>II.2.1, 2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz;</p> <p>II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Rozwierzona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska); • Słuchamy: A. Chacaturian <i>Taniec z szablami</i> z baletu <i>Gajane</i>. • Gramy: <i>Opowieść jesiennego deszczu</i>, <i>Zabawa muzyczna Klasowa batteria</i> (P. s. 30). • <i>Instrumenty – perkusja w orkiestrze</i> (P. s. 28–31). • Ew. plansze <i>Instrumenty perkusyjne niemelodyczne</i> i <i>Instrumenty perkusyjne melodyczne</i>. • Filmy <i>Ksylofon</i>, <i>Koty</i>, <i>Dzwony rurowe</i>, <i>Wibrafon</i>, <i>Talerz</i>, <i>Werbel</i>, <i>Kastaniety</i>, <i>Talerz wiszący</i>, <i>Gong</i>, <i>Bęben wielki</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozwierzona jesień</i>; • wie, co to są instrumenty perkusyjne melodyczne i niemelodyczne; • umie wymienić po kilka instrumentów z obydwu grup, podać ich źródło dźwięku oraz rozpoznać na ilustracji; • potrafi wyjaśnić, co ma wpływ na głośność dźwięku w tych instrumentach. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie powiedzieć kilka słów o A. Chacaturianie i jego utworze <i>Taniec z szablami</i>; • potrafi rozpoznać w prezentowanym utworze brzmienie kilku instrumentów perkusyjnych i podać ich nazwy; • umie równo zaakompaniować podczas aktywnego słuchania muzyki.
6. JESIENNE DZWONY Sztuka ludwisarska. Wykorzystanie dzwoneczków w zabawie słuchowej			
<p>I.2.1.c) gra na instrumentach przy pomocy nut (w zespole lub/i solo) na flecie podłużnym/dzwonkach proste utwory;</p> <p>II.2.1, 2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz;</p> <p>II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je;</p> <p>III.2, 3) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Słuchamy: głos dzwonu <i>Zygmunt</i>, różne dzwonki. • Gramy: <i>Bandoska</i>, <i>Opowieść jesiennego deszczu</i> (mel. G. Drajek, oprac. K. Jakóbczak-Drajek). • Jan Paweł II jako papież, wybitny Polak i miłośnik sztuki. • Ludwisarstwo i najsłynniejszy dzwon <i>Zygmunt</i>. • <i>Kiedy biją dzwony?</i> (P. s. 32–33). • Ew. plansze <i>Instrumenty perkusyjne melodyczne</i>. • Różne dzwonki i dzwoneczki. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić nastrój pieśni <i>Bandoska</i>; • umie zagrać w grupie fragment <i>Bandoski</i>; • umie powiedzieć kilka zdań o papieżu Janie Pawle II. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zagrać pieśń <i>Bandoska</i> na flecie lub dzwonkach; • potrafi opowiedzieć własnymi słowami o papieżu Janie Pawle II (w kontekście jego związku z kulturą); • aktywnie uczestniczy w zabawie słuchowej z dzwoneczkami.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p style="text-align: center;">7. DROGI POLAKÓW DO NIEPODLEGŁOŚCI Ignacy Jan Paderewski – wirtuoz, kompozytor, mąż stanu. Rola kultury w walce o niepodległość</p> <p>I.1.1.b) śpiewa wybrane pieśni patriotyczne;</p> <p>I.3.2.b) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne wybranych tańców ludowych</p> <p>I.4.1.a, d, 4.2.d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), utworów ludowych w postaci artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe;</p> <p>II.5.1) określa cechy polskich tańców narodowych: krakowiaka;</p> <p>III.7) angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska;</p> <p>III.8) uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych.</p>			
<p style="text-align: center;">8. MUZYKA NA JESIENNĄ POGODĘ Tworzenie ilustracji muzycznej z pomocą ułgósów papieru. Budowanie instrumentów</p> <p>I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.5) improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów;</p> <p>I.3.1) odwarza ruchem proste rytm i schematy rytmiczne;</p> <p>I.4.1.a, 2.a, e, 3) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych, aparat wykonawczy: orkiestra; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter; formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.3.1, 3) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je, podziału aparatu wykonawczego (orkiestra);</p> <p>II.4.1) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (instrumentalną);</p> <p>II.6) Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p>			

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Grające powietrze. Instrumenty – dęte blaszane</i> (P. s. 38–41). • Instrumenty wykonane przez nauczyciela – do prezentacji uczniom. • Mała i duża butelka, pojemnik z wodą, balon, grzebień z bibułką, gwizdek od czajnika, flet. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje instrument według instrukcji w podręczniku. 	
<p>9. GRAJĄCE POWIETRZE Instrumenty dęte blaszane: trąbka, waltornia, puzon, tuba</p>			
<p>I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.3.5) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów;</p> <p>I.4.2.a, 4.3) rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastroj i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je;</p> <p>II.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Zawsze jest pogoda</i> (muz. W. Kaleta, śl. J. Holm). • Słuchamy: G. Rossini, <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> (trąbka), C.M. von Weber <i>Chór strzelców</i> z opery <i>Wolny strzelec</i> (waltornia), G. Lohmann <i>Diabelski puzon</i> (puzon), J. Golland <i>Koncert na tubę</i> (tuba). • Gramy: „końskie” kroki według zapisu nutowego, prezentacja brzmienia wykonanych instrumentów. • <i>Instrumenty – dęte blaszane</i> (P. s. 41–43). • Ew. plansza <i>Instrumenty dęte blaszane</i>. • Filmy <i>Trąbka, Róg, Puzon i Tuba</i>. • Instrumenty wykonane przez uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać w zespole piosenkę <i>Zawsze jest pogoda</i>; • zna nazwy instrumentów dętych blaszanych: trąbka, róg (waltornia), puzon, tuba; • potrafi rozpoznać na ilustracji omawiane instrumenty; • wykonuje „końskie kroki” podczas aktywnego słuchania muzyki; • zna nazwy elementów budowy instrumentów: ustnik, czara głosowa, wentyle, suwak. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać solo piosenkę <i>Zawsze jest pogoda</i>; • zna budowę, brzmienie i zasady wydobycia dźwięku z instrumentów dętych blaszanych; • umie opowiedzieć o brzmieniu instrumentów po wysłuchaniu przykładu muzycznego.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p style="text-align: center;">10. W OCZEKIWANIU NA PIERWSZY ŚNIEG Odgłosy zimowego krajobrazu. Skróty pisowni muzycznej – volty</p> <p>I.1.1, 1.6) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego i ludowego, improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>2.1.c) gra na instrumentach proste utwory;</p> <p>III.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>II.2.1–3) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej: nazywa dźwięki, gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut pauz, zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.</p>			
<p style="text-align: center;">11. WKRÓTCE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA Kapela ludowa. Gramy i śpiewamy kolędy i pastorałki</p> <p>I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem piosenki z repertuaru ludowego;</p> <p>I.2.1.c) gra na instrumentach proste utwory;</p> <p>I.4.2.a, e) rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych, aparat wykonawczy: kapela ludowa;</p> <p>III.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.</p>			

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
12. KOLEĐOWANIE Solowe występy chętnych uczniów – prezentacja umiejętności			
<p>I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru ludowego;</p> <p>I.2.1.b, c, d) gra na instrumentach melodie, proste utwory, akompaniamenty;</p> <p>III.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pastorałka <i>My też, pastuszkowie</i> • Słuchamy: różnych znanych i nieznanych polskich kolęd i pastorałek. • Gramy: <i>Jezus malusiński</i> i <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i>, solowe występy chętnych uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna melodie i słowa niektórych polskich kolęd i pastorałek; • umie zaśpiewać w grupie pastorałkę <i>My też, pastuszkowie</i>; • potrafi zagrać kolędę <i>Jezus malusiński</i> i/lub <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i>; • przynosi śpiewniki z kolędami i pastorałkami. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać solo pastorałkę <i>My też, pastuszkowie</i>; • potrafi zaakompaniować do wybranej kolędę lub pastorałki na dowolnym instrumencie melodycznym.
13. JESZCZE JEDEN MAZUR DZISIA! Cechy mazura. Śpiewamy i gramy pieśni w rytmie mazura			
<p>I.1.1.a, 1.4) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje itp.;</p> <p>I.2.1.c, 2.3) gra na instrumentach proste utwory, odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne;</p> <p>I.4.1.d, 4.2.d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe;</p> <p>II.4.1) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (ludową);</p> <p>II.5.1) określa charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, kujawiaka, oberka, krakowiaka;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska). • Słuchamy: Mazurek w wykonaniu kapeli ludowej, S. Moniuszko <i>Mazur z opery Straszny dwór</i>. • Gramy: F. Tymolski <i>Ostatni mazur</i>, rytmy mazura. • Podstawowe cechy mazura <i>Mazur</i> (P s. 52–55). • Plansza demonstracyjna <i>Polskie tańce narodowe – Mazur</i>. • Wybrane kroki i figury mazura. • Film <i>Mazur</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać pierwszą zwrotkę piosenki <i>Zimowy mazur</i>; • zna nazwy polskich tańców narodowych; • potrafi wymienić charakterystyczne cechy poloneza, krakowiaka i mazura; • wie, co to jest nuta akcentowana; • umie wyjaśnić funkcję kropli umieszczonej obok nuty; • potrafi wyjaśnić określenie: artystyczne opracowanie tańca. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać wszystkie zwrotki piosenki <i>Zimowy mazur</i>; • umie wykłaskać lub zagrać na instrumencie perkusyjnym charakterystyczne rytmy mazura; • potrafi zagrać na dzwonkach fragment pieśni F. Tymolskiego <i>Ostatni mazur</i>; • umie uzupełnić zapis rytmu wykorzystując wartości rytmiczne z kropką; • potrafi wykonać wybrane kroki i figury mazura.
14. SZYBKO I WOLNO – OBEREK I KUJAWIAK Cechy oberka i kujawiaka – rozpoznawanie tańców w słuchanych przykładach. Improwizacja melodii kujawiaka na dźwiękach e g h			
<p>I.1.1.a, 1.6) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1.c, 2.5) gra na instrumentach proste utwory; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki <i>Taniec tupaniec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska). • Słuchamy: <i>Oberk i Kujawiak</i> w wykonaniu kapeli ludowej, R. Twardowski <i>Oberk</i> na orkiestrę smyczkową, H. Wieniawski <i>Kujawiak a-moll</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Zimowy kujawiak</i>; • potrafi zagrać fragment pieśni <i>Ostatni mazur</i>; • zna nazwy i potrafi wymienić charakterystyczne cechy: mazura, kujawiaka i oberka; • potrafi określić kontrasty i podobieństwa występujące między oberkiem i kujawiakiem; 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać solo refren piosenki <i>Zimowy kujawiak</i>; • umie zagrać całą melodię pieśni <i>Ostatni mazur</i>; • umie odczytać rytm w metrum 3/8; • umie wykłaskać lub zagrać na instrumencie rytmy oberkowe i kujawiakowe;

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>I.3.2.a) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne polskich tańców narodowych: kujawiaka;</p> <p>I.4.1.d, 2.d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej: utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej.</p>	<p>Gramy: F. Tymolski <i>Ostatni mazur</i>, rytmy kujawiaka i oberka.</p> <p>Tworzymy: melodia kujawiaka na dźwiękach e g h głosem lub na instrumencie.</p> <p>Ruch: układ kujawiaka przy piosence.</p> <p>Podstawowe cechy oberka i kujawiaka.</p> <p>Kujawiak, Oberek (P s. 55–60).</p> <p>Interaktywne plansze demonstracyjne <i>Polskie tańce narodowe – Oberek, Kujawiak</i>.</p> <p>Wybrane kroki i figury oberka i kujawiaka.</p> <p>Filmy <i>Kujawiak</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> zna termin metrum trójdzielne; zna metrum 3/8. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zaimprovizować głosem lub na instrumencie melodię kujawiaka na dźwiękach e g h.
15. POLSKI KARNAWAL W RYTMACH TAŃCÓW NARODOWYCH Utrwalenie cech tańców – zabawy i ćwiczenia			
<p>I.1.1.a, 1.4, 1.6) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego i ludowego; wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje itp.; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1.a) gra na instrumentach schematy rytmiczne;</p> <p>I.3.2.a) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne polskich tańców narodowych: poloneza, kujawiaka i krakowiaka;</p> <p>I.4.1.d, 4.2.d) świadomie słucha utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe;</p> <p>III.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>III.5.) określa charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, kujawiaka, oberka, krakowiaka;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej.</p>	<p>Piosenki <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska), <i>Taniec tupańiec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska), piosenki z 4 klasy (<i>Polonez rycerski, Krakowiacy zawiadacy</i>).</p> <p>Słuchamy: <i>Oberek R. Twardowski, Kujawiak H. Wieniawski</i>, melodie w rytmach polskich tańców narodowych.</p> <p>Gramy: rytmy polskich tańców narodowych.</p> <p>Ruch: Zabawa muzyczna <i>Polski karnawał</i> (P s. 61).</p> <p>Tworzymy: recytacja przysłów ludowych w charakterze i rytmie wybranego tańca narodowego.</p> <p>Film <i>Oberek</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać w grupie poznane piosenki w rytmach tańców; potrafi wymienić charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, oberka, kujawiaka i krakowiaka; umie przyporządkować poszczególne piosenki i utwory do odpowiedniego tańca; zna nazwisko Henryk Wieniawski; rozumie termin <i>parlando</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wykonać rytmy polskich tańców narodowych; umie rozpoznać tańce narodowe po usłyszeniu ich rytmu; potrafi podać kilka informacji o Henryku Wieniawskim; umie wyrecytować przystawie ludowe w rytmie tańców narodowych; potrafi wykonać kroki i figury wybranego tańca narodowego.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
16. O OPERZE W TEMPIE PRESTO Instytucje kultury – gmach operowy. Twórcy przedstawień operowych			
<p>I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1.b, d) gra na instrumentach melodie i akompaniamenty;</p> <p>I.4.1.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok;</p> <p>II.2.1–4) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine; zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne;</p> <p>II.3.2, 3.3) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas) i podziału aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór, orkiestra);</p> <p>II.4.1, 4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokalno-instrumentalna oraz teatralna); form muzycznych: opera;</p> <p>II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (romantyzm) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Wolfgang Amadeusz Mozart, Stanisław Moniuszko);</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki;</p> <p>III.2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne;</p> <p>III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Gioachino</i> (M. Saronowska). • Słuchamy: G. Rossini <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i>. • Gramy: Temat z <i>Uwertury</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> G. Rossiniego, Zabawa muzyczna <i>Akompaniament na łyżkach</i>. • Opery – muzyczne przedstawienia teatralne. • Opera – wykonawcy i realizatorzy. • Przykłady gmachów operowych w Polsce i na świecie oraz oferta takich instytucji. • Tekst o operze i Rossinim (P s. 62–65, 68). • Film <i>Polonez z Halki</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie powtarzając się fragmenty piosenki <i>Gioachino</i>; • zna i rozumie terminy: opera, uwertura, scena, soliści, chór, balet, orkiestra, scenograf, reżyser itd.; • rozumie znaczenie terminu poco a poco accelerando, bierze udział w zabawach z czytaniem zdań w zmieniającym się tempie; • gra w grupie temat uwertury do opery <i>Wilhelm Tell</i> G. Rossiniego; • umie powiedzieć, gdzie znajduje się najbliższa instytucja kultury ze sceną operową. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie całą piosenkę <i>Gioachino</i>; • potrafi opowiedzieć, czym jest opera (ew. także treść wybranej opery); • świadomie posługuje się terminami: scena, kanat orkiestrowy, gmach opery; • umie powiedzieć, kto występuje w przedstawieniu operowym i kto jeszcze bierze udział w przygotowaniu spektaklu; • umie utozyc tekst pasujący do podanego rytmu; • potrafi uporządkować nazwy tempa od najszybszego do najwolniejszego; • aktywnie słucha muzyki – gra akompaniament na łyżkach przy utworze.
17. CZAR MUZYKI PŁYNĄCEJ ZE SCENY Budowa przedstawienia operowego: uwertura, akt, scena, aria			
<p>I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1.c) gra na instrumentach proste utwory;</p> <p>I.4.1.a, 4.2.b, e) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas i aparat wykonawczy: solista, chór, orkiestra;</p> <p>III.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas);</p> <p>II.4.1, 4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (teatralna), form muzycznych: opera;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Gioachino</i> (M. Saronowska). • Słuchamy: S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> oraz <i>Mazur</i> z opery <i>Straszny dwór</i>, ew. W.A. Mozart <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flet</i>. • Gramy: G. Bizet, fragment <i>Pieśni Torreadora</i> z opery <i>Carmen</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa piosenkę solo i tutti; • zna terminy: uwertura, akt, scena, aria, scena zbiorowa; wie, co to jest balet; • umie podać nazwę głosu wykonującego <i>Arię Skołuby</i> (bas); 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wymienić kilku słynnych śpiewaków operowych; • zna nazwiska kilku kompozytorów operowych; • potrafi opisać budowę przedstawienia operowego i podać kilka tytułów oper; • zna treść libretta opery <i>Straszny dwór</i> S. Moniuszki.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>III.3 poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opera – budowa przedstawienia • Tekst o budowie opery (P s. 68–69). • Plansza interaktywna <i>Opera</i>. • Film <i>Twórcy przedstawienia przy pracy</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zagrać w grupie fragment <i>Pieśni Torreadora</i> G. Bizeta oraz temat uwertury do opery <i>Wilhelm Tell</i> G. Rossiniego. 	
<p>18. ZA KULISAMI OPERY – STANISŁAW MONIUSZKO</p> <p>Sztuka jako forma kształtowania uczuć patriotycznych w czasach niewoli. <i>Śpiewniki domowe</i> i opery Stanisława Moniuszki.</p>			
<p>I.1.1.b śpiewa wybrane pieśni artystyczne;</p> <p>I.2.1.c gra na kilku instrumentach proste utwory.</p> <p>I.4.1.a, 4.2.b, e, 4.4.a świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas i aparat wykonawczy: solista, chór, orkiestra; przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych – odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych;</p> <p>II.3.2 wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas);</p> <p>II.4.1, 4.3 wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokalno-instrumentalna, artystyczna) i form muzycznych: pieśń, opera</p> <p>II.6 wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (romantyzm) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>II.7 porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Stanisław Moniuszko;</p> <p>III.1 zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztafardowych utworach z dziejów historii muzyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pieśń <i>Przysłizka</i> (muz. S. Moniuszko, sł. J. Czeczot). • Słuchamy: S. Moniuszko <i>Polonez Miecznika</i> z opery <i>Straszny dwór</i> oraz pieśń <i>Trzech Budrysów</i>. • Gramy: fragment pieśni <i>Dziad i baba</i>. • Ruch: Zabawa muzyczna <i>Ponitce do kłębka</i>. • Plansza <i>Stanisław Moniuszko. Twórca polskiej opery narodowej i słynnych „Śpiewników domowych” z Klubu nauczycieli i Stanisław Moniuszko – plansza interaktywna</i>. • Stanisław Moniuszko <i>Spotkanie z kompozytorem</i> (P s. 70, 72–73). 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie pieśń <i>Przysłizka</i>; • wie, co to jest opera; • wie, kim był Stanisław Moniuszko i zna tytuły jego oper oraz pieśni; • potrafi rozpoznać rytm poloneza w słuchanym utworze i określić jego charakter; • umie zagrać na instrumencie melodycznym fragment pieśni <i>Dziad i baba</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać solo refren pieśni <i>Przysłizka</i>; • zna kilka faktów dotyczących życia i twórczości Stanisława Moniuszki; • potrafi wymienić cechy Polaka patriotę na przykładzie <i>Poloneza Miecznika</i>.
<p>19. DOM PEŁEN MUZYKI</p> <p>Muzyczne rodziny dawniej i dziś. W.A. Mozart. Rodziny instrumentów według źródła dźwięku</p>			
<p>I.1.1.a śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1.b gra na instrumentach melodie;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Muzyczna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska). 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie fragmenty piosenki <i>Muzyczna rodzina</i>; • zna co najmniej dwa nazwiska muzycznych rodzin; 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie całą piosenkę <i>Muzyczna rodzina</i>; • podaje przykłady kilku muzycznych rodzin;

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>I.4.1.a, 4.2.a, 4.3 świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności); rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastroj i charakter; formuluje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>III.1.1 zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>I.2.1, 2.2 odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej; nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz;</p> <p>II.6 wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (klasycyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>II.7 porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Wolfgang Amadeusz Mozart;</p> <p>III.1 zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztanदारowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Słuchamy: S.S. Czarniecki, <i>Concerto Liliowe</i>, cz. III <i>Allegro molto con brio</i> (wyk. K. Jakowicz I.J. Jakowicz); ewentualnie fragmenty: W.A. Mozart, <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flet</i>; aria Figara z opery <i>Wesele Figara</i>, serenada <i>Eine kleine Nachtmusik</i>. • Gramy: wstawki melodyczne w piosence. • Tekst o muzycznych rodzinach, W.A. Mozarcie i <i>W pracowni lutnika</i> (P s. 74, 76–79). • Ew. plansza interaktywna <i>Instrumenty strunowe smyczkowe</i>. • Filmy: <i>W pracowni lutnika</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi odnaleźć fragmenty gamy w nutach piosenki <i>Muzyczna rodzina</i>; • wie, kim był W.A. Mozart; • potrafi wymienić nazwy instrumentów smyczkowych; • wie, czym zajmuje się lutnik. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi samodzielnie rozzytać wstawki melodyczne w nutach piosenki <i>Muzyczna rodzina</i>; • umie powiedzieć kilka zdań o W.A. Mozarcie; • zna nazwy czterech instrumentów smyczkowych, wie, jak są zbudowane te instrumenty i jak się na nich gra; • wie, czym zajmuje się lutnik, umie wymienić co najmniej dwa nazwiska słynnych lutników.
20. NAJWIĘKSZY KOMPOZYTOR. J.S. Bach – kompozytor, kantor, organista i pedagog			
<p>I.1.1.a śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1.b, c gra na instrumentach melodie, proste utwory;</p> <p>I.4.1.a świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności);</p> <p>II.6 wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (barok) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>II.7 porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Jan Sebastian Bach;</p> <p>III.1 zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztanदारowych utworach z dziejów historii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Muzyczna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska). • Słuchamy: J.S. Bach <i>Toccaty d-moll, IV Koncert Brandenburski G-dur</i>, cz. III. • Gramy: wstawki melodyczne w piosence <i>Muzyczna rodzina</i>, J.S. Bach, <i>Musette</i>. • Słynni przedstawiciele muzycznych rodzin: J.S. Bach <i>Mistrz z Eisenach</i> (P s. 82–84). 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie piosenkę <i>Muzyczna rodzina</i>; • zna nazwisko J.S. Bacha, umie wymienić trzy tytuły jego utworów; • gra w zespole jeden z głosów utworu <i>Musette</i> J.S. Bacha. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa piosenkę <i>Muzyczna rodzina</i> i umie do niej zaakompaniować na wybranym instrumencie; • wie, kim był J.S. Bach, umie opowiedzieć własnymi słowami o jego życiu i twórczości; • gra samodzielnie jeden z głosów utworu <i>Musette</i> J.S. Bacha; wie, jakim instrumentem jest klawesyn; rozpoznawanie brzmienia.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
21. ORGANY Budowa i brzmienie organów. Najstymulniejsze organy w Polsce			
<p>I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru popularnego;</p> <p>I.2.1.a-d) gra na instrumentach schematy rytmiczne, melodie, proste utwory, akompaniamenty;</p> <p>I.4.1.a, 4.2.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych;</p> <p>III.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>III.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje; podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je;</p> <p>II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (barok) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>III.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Jan Sebastian Bach;</p> <p>III.1.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztafardowych utworach z dziejów historii;</p> <p>III.2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne;</p> <p>III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach;</p> <p>III.7) angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska;</p> <p>III.9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej; odpowiednio zachowanie podczas koncertu, szacunek dla twórców i wykonawców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Orkiestry dęte</i> (muz. U. Rączkowska, sł. J.T. Stanisławski) • Słuchamy: J.S. Bach <i>Toccata d-moll BWV 565</i>. • Gramy: Zabawa muzyczna <i>Klasowa orkiestra</i> (P s. 82), <i>Musette</i> J.S. Bacha w duetach (P s. 86). • <i>Instrumenty – organy</i> (P s. 84–86). • Interaktywna plansza demonstracyjna <i>Instrumenty dęte miechowe – organy</i>. • Film <i>Organy</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie fragmenty piosenki <i>Orkiestry dęte</i>; • umie w grupie zaakompaniować do tej piosenki na instrumentach perkusyjnych; • potrafi przyorządkować organy do właściwej grupy instrumentów. • umie określić cechy brzmienia organów na podstawie <i>Toccaty d-moll</i> J.S. Bacha. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie piosenkę <i>Orkiestry dęte</i>; • umie do niej zaakompaniować na flecie lub instrumentach perkusyjnych; • wie, do jakiej grupy instrumentów należą organy, zna zasady ich działania, wymienia główne elementy budowy organów; • wie, gdzie znajdują się słynne organy w Polsce; • zna nazwę <i>toccaty</i>; • umie uporządkować różne rodzaje instrumentów i połączyć je w grupy ze względu na źródło dźwięku.
22. KAŻDY MA GŁOS! Higiena głosu: ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i emisyjne			
<p>I.1.1.a, 1.3) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu;</p> <p>I.4.2.e, 4.4.d) rozpoznaje ze słuchu aparat wykonawczy: zespół kameralny; opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów;</p> <p>III.3.2) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas);</p> <p>II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Jan Sebastian Bach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Rozkołysz pieśnią świat</i> (muz. W. Korcz, sł. W. Chotomska) • Słuchamy: Piosenka ludowa <i>Zielony mosteczek</i> w wykonaniu Affabre Concinii, F.B. Mäche • <i>Korwar</i>, ew. utwór w wykonaniu U. Dudziak • Zasady prawidłowego operowania głosem 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; • wie, jak powstaje głos; • wie, jak dbać o głos; • umie prawidłowo wykonać ćwiczenia oddechowe, dykcyjne, emisyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać solo z odpowiednią interpretacją jedną zwrotkę piosenki <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; • zna zasady prawidłowego operowania głosem; • umie świadomie wykorzystać swoje możliwości głosowe w zabawach i wspólnym śpiewie;

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>• ćwiczenia oddechowe, emisyjne i kształtujące prawidłową dykcję – wierszyki M. Strzałkowskiej <i>Jak dbać o głos?</i> (p. s. 90–91).</p>			<ul style="list-style-type: none"> • potrafi opowiedzieć o swoich wrażeniach po wysłuchaniu utworu F.B. Mäche'a <i>Korwar</i>.
23. GŁOS W RÓŻNYCH BARIERACH Podstawowe głosy ludzkie: sopran, alt, tenor, bas. Głos biały w muzyce ludowej			
<p>I.1.1.a, 1.3, 1.6 śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.4.1.a, d, 4.2.b, e świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas i aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór;</p> <p>II.3.2, 3.3 wykazuje się znajomością głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas) oraz technik wokalnych (np. śpiew biały) i aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór);</p> <p>II.4.1 wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, wokально-instrumentalna, ludowa);</p> <p>III.3 poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach;</p> <p>III.4 poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Rozkołysz pieśnią świat</i> (muz. W. Korcz, sł. W. Chotomska). • Słuchamy: J.S. Bach <i>Deposuit potentes z Magnificat D-dur (alt)</i> oraz <i>Es ist vollbracht z Pasji wg św. Jana</i> (tenor), <i>A ty matuliu – a chłoz tam puka</i> w wykonaniu A. Nowak oraz chóru w opracowaniu K. Szymanowskiego, ew. S. Moniuszko • <i>Aria Skołuby z opery Straszny dwór</i>, W.A. Mozart <i>Aria Królowej Nocy z opery Czarodziejski flet</i>. • Zabawy muzyczne <i>Szansa na sławę i Wiesz, kto śpiewał?</i> (p. s. 94). • Wywiad z Jadwigą Rappé <i>Barwy głosu ludzkiego, Z wizytą na Kurpiach</i> (p. s. 92–96). • Nagrania głosów znanych piosenkarzy, aktorów, polityków i spikerów TV. • <i>Plansza Folklor Polski</i> – zasoby dotyczące regionu kurpiowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; • zna nazwy głosów ludzkich i umie określić ich cechy; • wie, co to jest głos biały; • potrafi odróżnić oryginalną muzykę ludową od jej artystycznego opracowania; • zna nazwisko K. Szymanowskiego; • umie znaleźć informacje na temat polskiego śpiewaka. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać solo piosenkę <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; • umie wymienić podstawowe głosy ludzkie i rozróżnić je w słuchanym utworze; • umie zauważyć różnice między melodią oryginalną a jej artystycznym opracowaniem (na przykładzie piosenki anonimowej i w opracowaniu K. Szymanowskiego <i>A chłoz tam puka?</i>); • potrafi zaprezentować dowolną piosenkę, wcielając się w rolę różnych wykonawców.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
24. INSTRUMENTY DĘTE DREWNIANE Budowa, brzmienie fletu poprzecznego, oboju, klarнету i fagotu. Jazz – improwizacja na dźwiękach skali			
<p>I.1.1.c, 2.5] gra na instrumentach proste utwory; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów.</p> <p>I.4.1.a, b, 4.2.a, e) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok b) muzyki jazzowej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych i aparat wykonawczy: big-band;</p> <p>II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>II.3.1, 3.3) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je; aparatu wykonawczego big band</p> <p>II.4.2) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki stylów muzycznych (jazz);</p> <p>II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Słuchamy: J.S. Bach <i>Badinerie</i> z <i>Suity h-moll</i>, A. Vivaldi <i>Koncert G-dur</i>, cz. III, G. Gershwin <i>Błękitna rapsodia</i>, standard jazzowy <i>Kiedy święci idą do nieba</i>, ew. <i>Boléro</i> M. Ravela lub wcześniej słuchane utwory prezentujące brzmienie instrumentów dętych blaszanych. • Gramy: <i>Kiedy święci idą do nieba</i>. • Tworzymy: improwizacja melodii złożonej z dźwięków skali i jazzowej, budujemy proste instrumenty stroikowe – Zaba-wa muzyczna <i>Zostań badaczem</i> (P s. 100). • Instrumenty dęte drewniane (P s. 97–100). • Plansze Instrumenty dęte drewniane i Instrumenty dęte blaszane. • Plansza Jazz z WSiPhet. • Filmy <i>Flet poprzeczny, Oboj, Fagot</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna nazwy instrumentów dętych drewnianych: flet poprzeczny, oboj, klarnet, fagot i potrafi je rozpoznać na ilustracji; • zna nazwiska kompozytorów: A. Vivaldi, G. Gershwin, J.S. Bach; • wie, co to jest jazz; • buduje proste instrumenty stroikowe według instrukcji w podręczniku. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wymienić charakterystyczne cechy budowy instrumentów dętych drewnianych; • umie rozpoznać ich brzmienie w słuchanych utworach; • potrafi zaimprovizować melodię złożoną z dźwięków skali jazzowej.
25. ODMIENIONY ŚWIAT Rozpoznawanie zmian tematu w utworze W.A. Mozarta. Tworzenie wariacji na temat przysławia ludowego			
<p>I.1.4, 1.6) wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1.c, 2.5] gra na instrumentach proste utwory; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wiersz <i>Wróżby</i> W. Broniewskiego, przysławia ludowe. • Słuchamy: W.A. Mozart <i>Wariacje „Ah, vous dirai-je, Maman”</i>. • Gramy: <i>Melodia francuska</i>. • Tworzymy: <i>Wariacje z kurnika</i> (P s. 105). • <i>Formy muzyczne – wariacje</i> (P s. 103). 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie wiersz W. Broniewskiego na dźwiękach gamy C-dur w górę i w dół; • dostrzega podobieństwa i różnice w prezentowanych dziełach plastycznych; • zna terminy: wariacja, temat; 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wykonać różne zadania muzyczne w oparciu o wiersz W. Broniewskiego; • dostrzega podobieństwa i różnice w prezentowanych dziełach muzycznych; • zna podstawowe zasady budowy wariacji, umie rozpoznać w utworze zmiany tematu;

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>I.4.1, 4.2.c, 4.4.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej; rozpoznaje ze słuchu podstawowe formy muzyczne: wariacje; przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych – odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych;</p> <p>II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>II.4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki form muzycznych: wariacje;</p> <p>II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Wolfgang Amadeusz Mozart.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Planşa interaktywna <i>Budowa utworu muzycznego</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> umie ułożyć w grupie wariacje do przysłów z wykorzystaniem znanych sobie elementów muzyki. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi ułożyć wariacje do podanych przysłów o tematyce wiosennej z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych; umie zagrać a vista <i>Melodie francuską</i>.
26. MAJÓWKA W DOBREJ FORMIE Formy muzyczne: ABA, ABA', rondo, wariacje, kanon – rozpoznawanie w utworach, tworzenie			
<p>I.1.1.a, c, 1.5.d) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, kanony; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie głosowe ilustracje dźwiękowe (onomatopeje) do scen sytuacyjnych, tekstów literackich i obrazów;</p> <p>I.2.3, 2.4.c) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie instrumentalne ilustracje dźwiękowe do scen sytuacyjnych, tekstów literackich i obrazów;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki;</p> <p>I.4.2.c, 4.4.a) rozpoznaje ze słuchu podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA', rondo i wariacje; przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych;</p> <p>II.4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki form muzycznych: AB, ABA, ABA', kanon, rondo, wariacje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Na majówkę, na wędrowkę</i> (W. Chotomska, Zygierewicz), kanon <i>Wszyscy, co chcą być z nami</i> (J. Rohwer, U. Smoczyńska). Sluchamy: M. Musorgski <i>Taniec kurczęt w skorupkach</i> z cyklu <i>Obrazy</i> z wystawy, J. Brahms <i>Taniec węgierski D-dur</i> nr 13, W.A. Mozart <i>XI Sonata forte pianowa A-dur</i>, cz. III <i>Rondo alla Turca</i>, W.A. Mozart <i>Wariacje „Ah, vous dirai-je, Maman”</i>. Gramy: gestodźwięki podkreślające budowę piosenki. Ruch: Zabawa muzyczna <i>Cztery pory roku w kanonie</i> (P s. 109), zad. 10 s. 108. Tworzymy: Zabawa muzyczna <i>Roweirem na majówkę</i> (P s. 108). 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zaśpiewać w grupie refren piosenki <i>Na majówkę, na wędrowkę</i>; umie zaśpiewać w grupie melodię kanonu; umie rozpoznawać formy muzyczne w słuchanych utworach oraz wskazać odpowiednie schematy graficzne; aktywnie uczestniczy w zabawach ruchowych i twórczych. 	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać solo refren i co najmniej jedną zwrotkę piosenki <i>Na majówkę, na wędrowkę</i>; śpiewa w grupie w kanonie; potrafi zagrać na dzwonkach lub flecie dwa wybrane takty piosenki; umie odnieść w swoim odczuciu pozamuzyczne przykłady form muzycznych.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
27. SERWETKI TADEUSZA KOŚCIUSZKI Utrwalenie form muzycznych. Skróty pisowni – Da capo al fine. Pieśni historyczne: <i>Dalej, chłopcy, dalej żywo</i>			
<p>I.1.1.b, 1.6) śpiewa wybrane patriotyczne; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1.d) gra na instrumentach – akompaniamenty;</p> <p>I.4.2.d, 4.4.d) rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe; opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów;</p> <p>II.2.3) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine;</p> <p>II.4.3) wykazuje się znajomością form muzycznych: AB, ABA, ABAI;</p> <p>II.5.1) określa charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: krakowiaka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pieśń <i>Dalej chłopcy, dalej żywo</i> (muz. K. Hofman, autor słów nieznanymi). • Słuchamy: <i>Krakowiaka</i> z baletu <i>Pan Twardowski</i> L. Różyckiego lub <i>Krakowiaka fantastycznego</i> I.J. Paderewskiego. • Gramy: akompaniament perkusyjny do piosenki. • Tło historyczne pieśni i sylwetka Tadeusza Kościuszki. • <i>Tadeusz Kościuszko</i> (P s. 110–112). 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie fragment piosenki <i>Dalej, chłopcy, dalej żywo</i>; • potrafi określić budowę tej piosenki; • potrafi wymienić główne cechy krakowiaka; • wie, kim był Tadeusz Kościuszko; • zna termin <i>Da capo al fine</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa solo co najmniej jedną zwrotkę piosenki <i>Dalej, chłopcy, dalej żywo</i>; • umie rozpoznać w niej krakowiaka i podać cechy, które na to wskazują; • umie akompaniować do piosenki na instrumentach perkusyjnych; • potrafi wyjaśnić znaczenie terminu <i>Da capo al fine</i>; • umie wymyślić tekst i zapisać go z uzyciem <i>Da capo al fine</i>.
28. GRAJĄCE KAMIENIE Improwizacja ruchowa do słuchanej muzyki. Niekonwencjonalne wykorzystanie kamieni – do zabaw rytmicznych i twórczych			
<p>I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1.a, 2.5) gra schematy rytmiczne, improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z uzyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki;</p> <p>I.4.3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastroj i charakter; formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>II.2.1, 2.2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Szeptyńska). • Słuchamy: M. de Falla <i>Taniec ognia</i> z baletu <i>Mitosne czary</i>. • Gramy: Zabawa muzyczna <i>Budźmy kamienie</i> (P s. 116). • Ruch i twórczość: Zabawa muzyczna <i>Tańczący ogień</i> (P s. 117). • P s. 113–117. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Sny kamieni</i>; • potrafi prawidłowo powtórzyć po nauczycielu różne rytmy; • wie, co to są bębny, krzyżak i kasownik oraz jaka jest ich funkcja; • aktywnie uczestniczy w zabawach rytmicznych z kamieniami oraz w improwizacji tanecznej do utworu M. de Falli. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać solo fragment piosenki <i>Sny kamieni</i>; • potrafi zaimprovizować ciekawą opowieść o śnie kamienia; • umie zaproponować ilustrację ruchową do utworu <i>Taniec ognia</i> M. de Falli.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
29. NAD BŁĘKITNĄ WODĄ. Muzyka ilustracyjna w utworze C. Saint-Saënsa. Trójdziałek majorowy i minorowy – akompaniament			
<p>I.1.1.a, d, 1.4.b) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, popularnego; gra na instrumentach akompaniamenty; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie swobodny akompaniament melodyczny;</p> <p>I.4.3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastroj i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>III.1.1, 1.2) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi, określa podstawowe elementy muzyki (rytm, melodię, harmonię);</p> <p>II.2.1, 2.2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki: <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sl. E. Szeptyńska), <i>Wesoły żeglarz</i> (mel. angielska, sl. polskie T. Śliwiak) • Słuchamy: C. Saint-Saëns <i>Akwarium z cyklu Karnawał zwierząt</i>, ewentualnie <i>Słoń i Łabędź</i> z tego cyklu. • Gramy: trójdziałki C-dur i d-moll na dzwonkach • P s. 117. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać w grupie co najmniej jedną część piosenki <i>Sny kamieni</i>; • potrafi zaśpiewać w grupie refren piosenki <i>Wesoły żeglarz</i>; • umie odróżnić słuchem melodię majorową od minorowej; • potrafi wypowiedzieć się własnymi słowami na temat utworu <i>Akwarium C. Saint-Saënsa</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi solo zaśpiewać jedną część piosenki <i>Sny kamieni</i> oraz całą piosenkę w grupie; • umie zaśpiewać solo refren piosenki <i>Wesoły żeglarz</i>; • zna termin szanta; • odróżnia słuchem dwa trójdziałki: majorowy i minorowy; • potrafi odpowiednio dobrać do melodii piosenki akompaniament akordów C-dur i d-moll na dzwonkach; • umie określić tempo, charakter i elementy ilustracyjne w utworze <i>Akwarium C. Saint-Saënsa</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>.
30. NAD POLSKIM MORZEM Muzyka ludowa z Kaszub – instrumenty, tańce i piosenki			
<p>I.1.1.a, 1.6) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, popularnego; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1.c, d) gra na instrumentach proste utwory, akompaniamenty;</p> <p>I.4.1.d, 4.2.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury – utworów ludowych w postaci oryginalnej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych;</p> <p>II.2.3) zna skróty pisowni muzycznej; repetycja, volta;</p> <p>III.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je;</p> <p>II.4.1) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (ludową).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Wesoły żeglarz</i> (mel. angielska, sl. polskie T. Śliwiak). • Słuchamy: przykłady brzmienia kaszubskich instrumentów ludowych: diabelskie skrzypce, bazuna (ew. ligawka, <i>Kaszubskie nuty</i>). • Gramy: piosenka ludowa <i>Naszó Nėnika</i>. • Ruch: taniec kaszubski <i>Naszó Nėnika</i>. • <i>Na Kaszubach</i> (P s. 119–121). 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wskazać na mapie Kaszub, orientuje się w ukształtowaniu terenu i krajobrazie tego regionu; • zna co najmniej jedną nazwę ludowego instrumentu kaszubskiego; • gra na dowolnym instrumencie melodycznym fragment melodii ludowej <i>Naszó Nėnika</i> i umie określić jej budowę; • wie, co to jest volta. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa piosenkę <i>Wesoły żeglarz</i> z własnym tekstem do jednej zwrotki; • umie wymienić trzy opisane w podręczniku ludowe instrumenty kaszubskie; • potrafi zagrać na dowolnym instrumencie melodycznym jest zbudowana; • wie, co to jest volta i z jakiego języka pochodzi ta nazwa.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
31. CO ZOSTAŁO W PAMIĘCI Zawody, quizy i zagadki utrwalające wiadomości z całego roku szkolnego			
<p>I.1.1.a-c, 1.3 śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, popularnego i ludowego, wybrane pieśni (w tym artystyczne i patriotyczne), kanony: śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu;</p> <p>I.4.1.a-d, 4.2.a-e, 4.3 w zakresie słuchania i percepcji muzyki – świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), muzyki jazzowej i rozrywkowej, polskich pieśni artystycznych i patriotycznych, utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych, brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas, podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA1, rondo i wariacje, polskie tańce narodowe, aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band i kapela ludowa; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy,estroj i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.1.1 zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;</p> <p>II.2.1-2.3 odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine;</p> <p>II.4.1-4.3 wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokально-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa); stylów muzycznych (jazz), form muzycznych: AB, ABA, ABA1, kanon, rondo, wariacje, pieśń, opera;</p> <p>II.6 wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>II.7 porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Jan Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart, Ludwig van Beethoven, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko;</p> <p>III.1 zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w szlendarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Lato, lato</i> (L.J. Kern, Krzemieński). • Słuchamy: wybrane utwory i piosenki z całego roku szkolnego. • P. s. 124 – zadania. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie pierwszą zwrotkę piosenki <i>Lato, lato</i>; • śpiewa w grupie piosenki z całego roku szkolnego; • zna różne oznaczenia metrum, tempa, dynamiki oraz symbole muzyczne takie jak: wartości rytmiczne, znaki repetycji, akcent, takt itp.; • potrafi wymienić kilka instrumentów i przyporządkować je do właściwej grupy (smyczkowe, strunowe, dęte, perkusyjne); • w zagadce rozpoznaje dwa lub trzy utwory z repertuaru do słuchania. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa całą piosenkę <i>Lato, lato</i>; • śpiewa solo fragmenty wybranych piosenek z całego roku szkolnego; • zna większość symboli i oznaczeń muzycznych znajdujących się w nutach podręcznika; • potrafi wymienić wszystkie poznane instrumenty i przyporządkować je do właściwej grupy (smyczkowe, strunowe, dęte, perkusyjne); • w zagadkach muzycznych rozpoznaje większość utworów z repertuaru do słuchania; • aktywnie bierze udział w zabawach i zagadkach ruchowo-muzycznych.